
Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2012:2

Inrättande av stipendier och utbildning i miljökunskap

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2012:3 och 2012:8 och utskottet föreslår kyrkomötet att avslå båda motionerna. Kyrkostyrelsen har nyligen efter noga övervägande beslutat att inte inrätta något miljöpris i Svenska kyrkan. Att kräva kurser i ekologi och miljökunskap för blivande medarbetare skulle påverka grundutbildningen och innehållet i de konkreta kursplanerna för kyrkans utbildningar fastställs lokalt av varje utbildningsanordnare.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:3.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:8, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:8, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2012:3 av Sten Persson, Inrättandet av stipendier för natur-, miljö- och kulturmiljövård

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till 2013 års kyrkomöte återkomma med premisser för att utdela stipendier till förtjänta personer som gjort värdefulla insatser inom naturvårds-, miljövårds-, och kulturmiljövårdsområdena.

Motion 2012:8 av Ylva Wahlström, Fördjupad kunskap i ekologi och miljökunskap i våra utbildningar

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i grundutbildningen för präster, pedagoger och diakoner införa miljö- och naturkunskap, via grundkursen eller inom övriga pastorala delar.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att grundläggande kurser både i modern ekoteologi och om kopplingen mellan etik, ekologi och ekonomi införs såväl i grundutbildningen som i den senare pastorala och teologiska fördjupningen för blivande präster, pedagoger och diakoner.

Bakgrund

Utredning angående Svenska kyrkans miljöpris

Under kyrkomötet 2008 behandlades frågan om ett Svenska kyrkans miljöpris i betänkande KI 2008:4. Kyrkomötet avlog motion 2008:23 om att inrätta ett Svenska kyrkans miljöpris och menade att frågan behövde utredas ytterligare. Med anledning av motion 2008:23 uppdrog kyrkomötet till kyrkostyrelsen att utreda frågan om vad ett miljöpris i Sverige skulle kunna tillföra och att överväga utformning, omfattning och perspektiv av ett eventuellt pris. En utredning genomfördes under året som följde och i december 2009 beslutade kyrkostyrelsen att inte instifta ett Svenska kyrkans miljöpris.

I utredningen bakom beslutet kan man läsa att det finns flera etablerade miljöpriser i Sverige och utomlands. Det är priser som har karaktären av att vara lokala priser med små prissummor och stora miljöpriser om ansevärda summor och som också innebär stor prestige för mottagen. Ett pris bör enligt utredningen vara vidare än inomkyrkligt om det ska instiftas och visa på Svenska kyrkans mervärde som handlar om teologiska och andliga dimensioner i miljöarbetet om det ska motiveras. Likaså bör det globala perspektivet rymmas då Svenska kyrkan är en del av en världsvid kyrka och engagerad internationellt. I Kyrkolivsutskottets övervägande 2008 ansåg man också att det vore en begränsning med ett enbart inomkyrkligt perspektiv. Samtidigt som man i utskottet såg tveksamheter i att få genomslag i den mångfald av priser som redan existerar.

I utredningen redovisas ett antal kriterier som bör uppfyllas om ett nationellt Svenska kyrkans miljöpris ska skapas.

- ◆ Det bör vara av betydande storlek för att få uppmärksamhet i den flora av miljöpris som finns, i ett spann mellan 100 000 kronor och 1 miljon kronor.
- ◆ Svenska kyrkan bör innan ett miljöpris instiftas ha formulerat en tydlig position i fråga om miljö och hållbar utveckling. Det återstår flera beslut och ett förstärkt arbete inom Svenska kyrkan som helhet innan det går att tala om att ett systematiskt miljöarbete sker på Svenska kyrkans samtliga nivåer och i Svenska kyrkans breda verksamhet.
- ◆ Det krävs en extern expertis i en prisjury för att garantera kvalitetssäkring och ett tids- och resurskrävande arbete runt priset.
- ◆ För uppmärksamhet krävs en prisutdelning som inkluderar festligheter, högtidligheter och kringarrangemang.

De reflektioner som gjordes i utredningen handlar om att Svenska kyrkan har en hemläxa att göra vad gäller att utveckla metoder och strategier för miljö och hållbar utveckling innan man tar på sig uppgiften som prisutdelare. De betydande personella och ekonomiska resurser som fordras, ligger också som grund för kyrkostyrelsens överväganden när beslut om att inte instifta ett Svenska kyrkans miljöpris fattades. Enligt sakkunniga inom miljöområdet på den nationella nivån har inte situationen från 2009 förändrats så mycket att det idag motiverar en omprövning av kyrkostyrelsens beslut.

Av betänkandet KI 2008:4 framgår att miljöarbetet i Svenska kyrkan utvecklats på samtliga nivåer de senaste åren, bland annat genom att lokala handlingsplaner för hållbar utveckling utarbetats och att Svenska kyrkan bidrar både nationellt och internationellt. Trots detta finns det flera stora utmaningar kvar inom miljöområdet för Svenska kyrkan som helhet.

Uppsala stifts miljöpris

Stiftsstyrelsen i Uppsala stift utlyser årligen sedan 1993 ett miljöpris för förtjänstfulla insatser med syfte att förbättra miljön och verka för en hållbar utveckling.

Prissumman är på 20 000 kronor och kan delas på två pristagare. Det kan delas ut till enskilda, grupper eller föreningar som är bosatta eller verksamma inom Uppsala stift eller har en nära anknytning till stiftet. Insatser för miljön som kan vara aktuella omfattar arbets- och hemmiljö, jord-, skogs- luft-, vatten- eller trafikmiljö. Nomineringar kan göras av enskilda, församlingar eller föreningar.

År 2011 tilldelades folkbildaren Anders Persson priset med anledning av de folkbildningsinsatser som görs genom den så kallade Framtidsveckan i Söderhamn som spritt sig som begrepp till Hälsingland, Dalarna och Örebro län. Året innan fick lantbrukarna Sune och Agneta Erlandsson priset för sitt ekologiska lantbruk. För några år sedan fick meteorologen och tv-profilen Pär Holmgren också ett hedersomnämmande.

Kyrkolivsutskottet ansåg 2008 att ett miljöpris blir mer verkningsfullt om det delas ut så nära verksamheten som möjligt. Man nämner Uppsala stifts goda erfarenheter av att med små ekonomiska medel skapa lokal och regional uppmärksamhet på frågorna.

Filborna församling i Helsingborg är ett exempel på när Svenska kyrkan nominerats och fått miljöpris av andra utdelare. Församlingen fick Helsingborgs kommuns miljöpris för aktivt och framgångsrikt miljöarbete. Församlingens energiförbrukning hade sänkts med 40 procent vilket kommunen uppmärksammade och belönade. Att nominera till de priser som redan existerar är ett annat sätt att uppmärksamma värdefulla insatser inom miljöområdet.

Utbildning i miljökunskap

Nämnden för utbildning, forskning och kultur har fastställt nya fackutbildningar för diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster och inom kort kommer nya utbildningsplaner att fastställas för de fyra kategorierna. Utbildningsplaner för diakon- och prästutbildningen fastställs av kyrkostyrelsen och planer för församlingspedagoger och kyrkomusiker beslutas av Nämnden för utbildning, forskning och kultur. Nuvarande utbildningsplaner beskriver mål och utgångspunkter för respektive utbildning men ringar också in vilka huvudämnen som ska finnas med i undervisningen. Vad som i övrigt fordras av undervisningen för att uppnå utbildningsplanernas mål beslutas lokalt av varje utbildningsanordnare som beskriver det konkreta upplägget av utbildningen i en lokal kursplan.

Enligt den nya utbildningsordningen som kommer att gälla från och med hösten 2013 ska blivande diakoner, församlingspedagoger och präster ha en högskoleutbildning för att antas till det avslutande pastoralteologiska året. I högskoleutbildningen finns möjlighet att ta in 30 högskolepoäng, en termins studier, som utbytesämne såvida man inte går en fastställd yrkesutbildning. Att kräva kurser i ekologi och miljökunskap skulle innebära att många studenter skulle behöva förlänga sin utbildning.

Svenska kyrkan på nationell nivå driver ett utbildningsprojekt för energieffektivisering med finansiering genom kyrkoantikvarisk ersättning. Utbildningen erbjuds samtliga stift och genomförs tillsammans med Sensus studieförbund, föreningen *Etik & Energi* och högskolan på Gotland. Materialet *Handbok i hållbar energianvändning för kyrkan* och arbetshäftet *EnergEtiKa* har använts som litteratur. Svenska kyrkans församlingar erbjuds flera olika verktyg som kan ligga som grund för att utarbeta handlingsplaner för hållbar utveckling. *Svenska kyrkans miljödiplomering*, *Ljussteget*, *VisVardi* samt flera program för energibesparing och reflektion som föreningen *Etik&Energi* ansvarar för är exempel på detta. De flesta stift erbjuder sina medarbetare fortbildning genom utbildningar som sker inom Svenska kyrkans miljödiplomering.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:3.

Utskottet delar motionärens ambition att stärka miljöarbetet och därför föreslog utskottet tidigare kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om ett Svenska kyrkans miljöpris. Utredningen som gjordes fick kyrkostyrelsen att i december 2009 besluta om att inte instifta något miljöpris och skälen för detta beskrivs i bakgrundstexten ovan. Av denna anledning föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:8.

Miljöarbetet i Svenska kyrkan har utvecklats på samtliga nivåer de senaste åren men utskottet anser liksom motionären att det finns mycket kvar att göra inom miljöområdet. Inte minst är lokala handlingsplaner för hållbar utveckling angelägna. Att kräva kurser i ekologi och miljökunskap för blivande medarbetare skulle påverka grundutbildningen. Innehållet i de konkreta kursplanerna för kyrkans utbildningar fastställs lokalt av varje utbildningsanordnare.

Utskottet menar att det redan finns tillräckligt med stöd från nationell nivå till stiftens fortbildningar för hållbar utveckling.

Av dessa anledningar föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 28 september 2012

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Carina Etander Rimborg, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Carina Etander Rimborg, ordförande, Ann-Sofie Nelstrand, Erik Jonsson, Birgitta Lindén, Bengt A Gustavsson, Christina Meltin Westerlund, Cecilia Brinck, Hans G Erikson, Helena Nordvall, Ann-Sofie Persson, Anders Åkerlund, Roland Johansson, Marianne Kronbäck, Britt Louise Agrell och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mary Österström, Marie Nielsén, Christer Björk, Elisabeth Rydström, Kerstin Bodell, Bo Lindell, Monica Karlsson, Anna Ekström, Stig Domargård, Berth Löndahl, Maja Bengtsson och Kekke Paulsson.

Biskoparna Antje Jackelén och Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Om vi vill värna skapelsen och grön utveckling i kyrkan behöver vi ha god kunskap, via våra utbildningar för blivande pedagoger, diakoner och präster. Kunskap är makt och möjlighet till större inflytande. Utbildningsvägen behöver alla få med sig ett ekologiskt tänkande och samtidigt behöver vi uppmärksamma de människor som går före och visar vägen, med stipendier till vissa förkämpar.

Stig Domargård